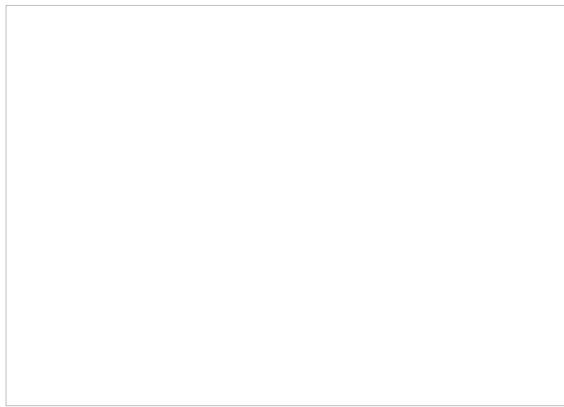

Täze dogulan çaga edilmeli sünnetler.

Allaha hamd, Pygamberimiz Muhammede salawat we salam bolsun.

Dinimiz yslam maşgala gurmaga we bu maşgalanyň Allah razylygynyň üstüne bina edilmegine uly ähmiyet berendir. Musulman maşgaladan umyt edilýän iň uly miwe bolsa ymmata, dinimiz yslama, watana wepaly bolup hyzmat etjek pák nesiliň ýetişmegidir. Bu bolsa çaga terbiyésinde Pygamberimiziň (sallallahu aleýhi we sellem) terbiye metodyna eyermek bilen mümkün bolar. Diňe şonda gowy ahlakly we haramdan uzak, özünde iň gowy wasyplary jemlän pák nesil ýetişer. Çaga ene-atasyna Allah tarapyndan berlen amanatdyr we kyýamat günü Allah Tagala bizi çagalarymız hakynda hasaba çekjekdir. Allah Tagala aýatda: “**Eý iman edenler! Özüñizi we maşgalaňzy ýangyjy ynsanlardan we daşlardan ybarat bolan jähennem odyndan goraň**” diýýär. (Tahrim 66/6)

Başymzyň täci Pygamberimiz Muhammed (sallallahu aleýhi we sellem) bize maşgalamyz hakynda: “**Her biriňiz çopansyňyz we eliňizdäkilerden jogapkärsiňiz. Erkek kişi öýüň çopanydyr we elindäkilerden jogapkärdir. Zenan hem ýoldaşynyň öýünde çopandyry we elindäkilerden jogapkärdir.**” (Buhari / 2554, Muslim /1829)

Başga hadysda şeýle diýendir: “**Çagaň seniň boýnunda haky bardyr.**” (Muslim)

Bu barada Kur'an we Sahyh hadyslarda köp nesihatlar gelendir. Makalamyzyň bu sanynda çaga dünýä inende ilkinj edilmeli sünnetleri okyjylarymyza ýetirmegi makul gördük. Aşakda aýdyljak sünnetleriň kâbiri Türkmenleriň içinde unudylan we halk köpçüligi tarapyndan bilinmeyeň sünnetlerdendir. Bu sünnetlere günümüzde amal etjek kişiler, inşAllah iki sogap gazanjakdyr. Biri sünnete amal edeni üçin, ilkinjisi Pygamberimiziň (sallallahu aleýhi we sellem) unudylan sünnetini direldeni üçindir. Pygamberimiz (sallallahu aleýhi we sellem): “**Kim meniň sünnetimi direltse, meni söýdigidir. Meni söýen, meniň bilen jennetde bile bolar**” diýýär. (Tirmizi, Ylym/16)

Allah Tagaladan ähli musulmanlara salyh perzent nesip etmegini dileýäris.

1- Täze bolan çagaň gulagyna azan aýtmak:

Ebi Rafiden (radiallahu anh) rowaýat edilýär, ol şeýle diýýär: “**Pygamberimiziň (sallallahu aleýhi we sellem) agtygy Hasan (radiallahu anh) dogulanda, onuň gulagyna azan aýdanyny gördim.**” (Ebu Dawud / Kitabul-Edeb/ 5105)

Ibn-i Kaýýim (rahimehullah) çagaň gulagyna azan aýtmak barada şeýle diýýär: “**Şübhesiz azan Allah Tagalnyň beýikligini aňladýan sözleri, Yslam girilende aýdylýan Kelimeýi Töwhidi içine alýandyr. Çagaň gulagyna azan aýtmak bilen, bu beýik sözleri eşidip dünýä gözlerini açmagyny maksat edilýändir. Çaga bu sözlere düşünmesede, azanyň çagaň kalbyna edýän täsiri inkär edilmeýän hakykatdyr.**” (Tuhfetu-l Mewdud, 39)

2- Täze bolan çaga doga-dileg we tahnik etmek:

Esma binti Ebu Bekr (radiallahu anhuma) aýdýär: “**Mekkede Abdullah Ibnu Zubeýre göwrelidim. Dogrum wagty ýakynlanda Mekkeden Medinä geldim. Kuba gelemde Abdullah dünýä indi. Bäbek dogulandan soňra ony Pygamberimiziň (sallallahu aleýhi we sellem) ýanyна äkitdim. Pygamberimiz (sallallahu aleýhi we sellem) hurma getirmegimizi buýurdy, hurmany agzynda çeynäp ezenden soňra ony bâbegiň agzyna saldy. Abdullahyň içine giden ilkinji zat Pygamberimiziň (sallallahu aleýhi we sellem) agyz suwy boldy. Soňra agzynda ezen hurmasy bilen bâbegiň agzyny ovalady, bereketli bolmagy üçin doga-dileg etdi we Abdullah diýip at dakdy. Medinä hijret edilenden soňra ilkinji dünýä gelen çaga Abdullahdy. Medinedäki hemme musulmanlar Onuň dogulanya gaty begendiler.....**” (Buhari/3909, Muslim /2146)

Ebu Musa (radiallahu anh) aýdýär: “**Oglum dogulanda derrew Pygamberimiziň (sallallahu aleýhi we sellem)**

ýanyna äkitdim. Bäbege Ybraýym diýip at dakdy we tahnik etdi. Soñra: Mübärek bolsun diýip doga-dileg etdi we çagany maña yzyna berdi.” (Buhari / 6198, Muslim /2145)

Tahnik: Hurmany çeynäp soñra onuñ bilen bæbegiñ agyzynyñ içini owalamak.

3-Çagañ saçynyñ syýrylmagy:

Pygamberimiz (sallallahu aleýhi we sellem) çaga dogulandan soñra ýedenji gününde saçynyñ syýrylmagy we syýrylan saçyň agyrlygynda kümüş sadaka berilmegini sünnet edendir.

Ali (radiallahu anhda) rowaýat edilýär: “**Haçanda Hasan (radiallahu anh) dogulanda Pygamberimiz (sallallahu aleýhi we sellem) akyka hökümide bir goýun gurban edýär we gyzy Fatma (radiallahu anha) Hasanyň saçyny syýryp, saçyň agyrlygyça kümüş sadaka etmegini buýurýar.**” (Ebu Dawud)

Semura bin Jundup (radiallahu anhda) rowaýat edilen hadysda, Pygamberimiz (sallallahu aleýhi we sellem) şeýle diýyär “.....akyka gurbany ýedenji gün kesiler we çagañ saç syýrylyp, at dakylar.” (Ebu Dawud / 2838, Tirmizi / 1522, Nesai /7/166, Ibn Mäge / 3165)

Jemgyyetimiziñ içinde bu barada ýalňş yrymlaryň biri çaga bir ýasaýança saçynyñ syýrylman goýulmagy we syýrylayanda-da daýysy tarapyndan syýrylmagy, çaga 40 gün bolýança suwa düşürilmezligi. Bular halkyň içinde ýáýran Yslama ters we saglyga zyýan bolan zatlardyr. Ýedilenji günü çagañ saçynyñ syýrylyp kellesindäki hapa kesmeklerden we kirlerden tämizlenmegi sünnetdir.

Münawi (rahimahullah) “Feýdul-Kadir” atly kitabyň düşündirişinde şeýle diýyär: “**Ibn Kaýýim (rahimehullah)saçyň syýrylmagy bolsa kelläň ýeňlemegi we saçyň gür bolmagy üçündir**” diýyär.

4-Çaga owadan at dkmak:

Çaga owadan we manyly at dkmak ene-atañ çagañ öñündäki borjudyr. At dakylanda gowy saýlanmalydyr. Çünkü ol çaga ömrüni ol at bilen geçirjekdir. Çaga at dakylanda erbet many aňladýan ýa-da kapyrlaryň atlaryny dkmak we çaga ulalanda şol at sebäpli utançagy at dkmaly däldir. Her bir musliman çagasyna at dakanda, adyň näme many aňladýanyňa üns bermelidir. Yslama ters bolmaýan atlar saýlanmalydyr. Mysal üçin öwlüyü guly, toýguly, pygamber guly ýaly Allahdan başga gulluk ýöñkelyän atlary, Bessir, Doýduk ýaly nä şükürlük aňladýan atlary ýa-da sazak, çerkez, towşan ýaly ot-çöp, haywan atlaryny dkmaly däldir. Pygamberimiz (sallallahu aleýhi we sellem) mundan ymmatyň gaýtarandyr. Hatda Pygamberimiziñ (sallallahu aleýhi we sellem) erbet many aňladýan atlary üýtgedip owadan we dürs atlar dakanlygy sahyh-hadyslarda geçýändir. Çaga at dakylanda Kuranda ady geçen Pygamberleriñ, Sahabalaryň atlary ýaly salyh kişilerif atlaryny we başgada Türkmen dilinde owadan, manyly we Yslama ters bolmaýan atlar saýlanmalydyr.

Pygamberimiz (sallallahu aleýhi we sellem) bu barada şeýle diýyär: “**Allahyň gatynda siziň atlaryňzyň iň gowusy Abdullah we Abdurahmandyr.**” (Muslim / 2132) Pygamberimiz (sallallahu aleýhi we sellem) ogly bolanda Ybraýym diýip at dakandyr. (Buhari, 6194-6195)

Buhari we Muslimde sahabadan Ebu Musaň (radiallahu anh) şeýle diýeni rowaýat edilýär: “**Oglum bolanda Pygamberimiziñ (sallallahu aleýhi we sellem) ýanyna getirdim. Pygamberimiz (sallallahu aleýhi we sellem) oña Ybraýym diýip, at dakdy.**” (Buhari / 6198, Muslim / 2145)

Çaga ýedilenji günü at dkmak sünnetdir. Hadysda: “.....akyka gurbany ýedenji gün kesiler we çagañ saç syýrylyp, at dakylar” diýilýär.

5-Täze dogulan çaga Akyka gurbanlygy etmek:

Pygamberimiz sallallahu aleýhi we sellem täze bolan çagalara Akyka edilmegini ündändir.

Semure bin Jundup (radiallahu anh) şeýle rowaýat edilýär, Pygamberimiz (sallallahu aleýhi we sellem) aýtdy: “**Her bolan çaga Akykasyna baglydyr, ýedenji günü onuñ adyna gurban kesiler, saç sýrylar we at dakylar.**” (Ebu Dawud / 2838, Tirmizi / 1522, Nesai /7/166, Ibn Mäge / 3165)

Münawi (rahimahullah) “Feýdul-Kadir” atly kitabyň şerhinde şeýle diýyär: “**Ibn Kaýýim (rahimehullah) akyka gurbanylygynyň çagany şeytanyň dürtmeginden we şerinden goramak üçindigini, saçynyň syýrylmagy bolsa kelläň ýeňlemegi we saçyň gür bolmagy üçündir**” diýyär.

Ümmi Kürz (radiallahu anh) Pygamberimizden (sallallahu aleýhi we sellem) Akyka barada sorady. Pygamberimiz (sallallahu aleýhi we sellem) oña: “**Erkek çaga üçin iki, gyz çaga üçin bir goýun kesiler. Goýunyň goç ýa-da**

urkaçy bolmagynyň tapawudy ýokdur” diýýär. (Tirmizi)

Gyz çaga üçin bir, erkek çaga üçin iki goýun gurbanlyk edilmegi hadyslara iñ laýyk bolanydyr. (Ibn Kaýýim, Zädul-Mead)

Allah Tagala bizi we neslimizi dogry ýoldan aýyrmasyn. Allaha hamd, Pygamberimiz Muhammede salawat we salam bolsun.